

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Redaktsiooni jõustumise kp:
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:
Avaldamismärge:

Ülemnõukogu
seadus
terviktekst
01.05.2009
31.12.2009

Eesti Vabariigi lastekaitse seadus

Vastu võetud 08.06.1992
[RT 1992, 28, 370](#)
jõustumine 01.01.1993

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine	Avaldamine	Jõustumine
26.06.1996	RT I 1996, 49, 953	26.07.1996
28.01.1998	RT I 1998, 17, 264	08.03.1998
07.04.2004	RT I 2004, 27, 180	01.05.2004
20.04.2006	RT I 2006, 21, 162	01.06.2006
14.06.2007	RT I 2007, 45, 320	20.07.2007
10.12.2008	RT I 2008, 59, 330	01.01.2009
28.01.2009	RT I 2009, 11, 67	01.05.2009

I. osa ÜLDSÄTTED

§ 1. Seaduse ülesanded

(1) Eesti Vabariigi lastekaitse seadus sätestab lapse rahvusvaheliselt tunnustatud õigused, vabadused ja kohustused ning nende kaitse Eesti Vabariigis.

(2) Käesolev seadus on aluseks teistele Eesti Vabariigi lastekaitsealastele normatiivaktidele.

§ 2. Lapse vanus

Käesolev seadus peab lapseks kuni 18-aastasi inimesi.

§ 3. Lastekaitse põhimõte

Lastekaitse põhimõtteks on alati ja igal pool seada esikohale lapse huvid.

§ 4. Lastekaitse korraldus

Lastekaitse tagatakse riiklike, omavalitsuslike ja ühiskondlike organite kaudu.

§ 5. Riiklik lastekaitse

(1) Riiklik lastekaitse on riigieelarveline ja sotsiaalfondi vahenditest finantseeritav õigusloome ning investeerimis- ja järelevalvetegevus laste tervishoiu, hariduse, töö, puhkuse, huvitegevuse ja hoolekande korraldamisel.

(2) Riiklikku lastekaitsetööd koordineerib Sotsiaalministeerium.

§ 6. Omavalitsuslik lastekaitse

(1) Omavalitsuslik lastekaitse on lapse kaitse ja abi korraldamine ning järelevalve kohaliku omavalitsuse sotsiaaltalituses.

(2) Sotsiaaltalituses peavad lastekaitsetööd tegema vastava erialase ettevalmistusega ja selleks tööks sobivad inimesed.

§ 7. Ühiskondlik lastekaitse

Ühiskondlik lastekaitse toimub koostöös sotsiaaltalitusega ning käesoleva seaduse ja sotsiaaltalituse põhimääruse sätteid arvestavalt.

II. osa LAPSE ÕIGUSED

§ 8. Lapse õigus elule ja arengule

Igal lapsel on sünnipärane õigus elule, tervisele, arengule, tööle ja heaolule.

§ 9. Lapse õigus ainumääratletusele

(1) Iga laps tuleb meditsiini-asutuses arvele võtta kohe pärast sündi. Sünnihetkest alates on igal lapsel õigus oma nimele, rahvusele, rahvuskultuurilisele üldharidusele, oma vanematele ja hooldamisele oma vanemate poolt.

(2) Riigiasutuses registreeritakse laps esimese elukuu jooksul.

§ 10. Laste võrdne õigus saada abi ja hooldust

Lastel on võrdne õigus saada abi ja hooldust ning arenda, sõltumata soost ja rahvusest ning sellest, kas nad elavad täisperekonnas või üksikvanemaga, kas nad on lapsendatud või hooldatavad, kas nad on sündinud registreeritud või registreerimata abielust, kas nad on terved, haiged või puudega.

§ 11. Lapse sotsiaalsed õigused

Lapsel on mõtte-, südametunnistuse-, usu- ja sõnavabadus. Lapsel on õigus ja tal peab olema võimalus otsida, saada ja jagada mitmekülgset humanistlikku informatsiooni, osaleda organisatsioonides ja liikumistes.

§ 12. Lapse õigus puhkusele ja jõudeajale

(1) Igal lapsel on õigus puhkusele ja jõudeajale, mida ta kasutab eakohaseks, meelepäraseks tegevuseks olenevalt tervisest, soovidest ja võimalustest.

(2) Lapsele tuleb tagada võimalused ja tingimused mänguks.

§ 13. Lapse õigus privaatsusele

(1) Lapsel on õigus isiklikule elule, suhtlus- ja sõprusringile.

(2) Lapse õigust eraelule ei tohi kahjustada meelevaldse või ebaseadusliku sekkumisega, riivates lapse au, väärikust, kiindumusi ja head mainet.

(3) Korduv jöhker sekkumine lapse eraellu võib olla aluseks administratiiv- või distsiplinaarvastutusele võtmiseks või vanemlike õiguste äravõtmiseks.

§ 14. Lapse õigus kaitsele majandusliku, kehalise ja vaimse ekspluateerimise eest

(1) Laps peab olema kaitstud majandusliku ekspluateerimise eest ja töö eest, mis on ohtlik, üle jõu käiv või kahjustab tema arengut või segab õppimist.

(2) Laps ei või olla kehalise ega vaimse ekspluateerimise objektiks.

§ 15. Orvu või vanemliku hoolitsuseta lapse õigus riiklikule ülalpidamisele

Orvul või vanemliku hoolitsuseta lapsel on õigus täielikule riiklikule ülalpidamisele.

§ 16. Lapse õigus osa võtta lastekaitseprogrammide väljatöötamisest

Lapsel on õigus ise või enda poolt valitud esindajate kaudu osa võtta lastekaitseprogrammide väljatöötamisest.

§ 17. Lapse sotsiaalsete õiguste piiramine

(1) Lapse sotsiaalseid õigusi tohib piirata ainult seaduslikel alustel ja last arvestavalt:

- 1) teiste inimeste õiguste, sealhulgas hea nime kaitseks, kui lapse tegevus on ilmselt ekslik või pahatahtlik;
- 2) õiguskorra, kõlbluse ja tervise kaitseks;

3) lapse enda arengu kindlustamiseks.

(2) Lapse sotsiaalsete õiguste piiramise vaidlusi põhjustanud juhtudel küsib sotsiaaltalitus asjakohase ekspertarvamuse.

III. osa

LAPSE KOHUSTUSED

§ 18. Lapse kohustused vanemate ja perekonna ees

(1) Laps peab austama oma vanemaid ja kasvatajaid, nagu ka nemad peavad austama oma lapsi.

(2) Laps peab aitama oma abivajavaid vanemaid, vanavanemaid, õdesid-vendi ja üleskasvatajaid.

§ 19. Lapse kohustused ühiskonna ees

Laps on täisväärtuslik ühiskonnaliige. Tema kohustused ühiskonna ees küpsevad koos eaga. Laps peab:

- 1) täitma oma põhiseaduslikke kohustusi Eesti Vabariigi ees;
- 2) lugupidavalt suhtuma riigikorda ja tema seadustesse;
- 3) hoidma kultuuriväärtusi ja elukeskkonda;
- 4) kinni pidama väärika käitumise tavadest ja järgima elu-, töö- ja õpikoha reegleid.

§ 20. Laps ja kaasinimesed

(1) Laps peab kaasinimestega lugupidavalt käituma.

(2) Oma õiguste kasutamisel ei tohi laps kahjustada teiste laste ega täiskasvanute seaduslikke huve ja õigusi.

§ 21. Laps ja töö

(1) Eakohane ja vabatahtlik töö on lapse normaalse arengu tähtis tingimus. Laps hooldab iseennast, osaleb oma perekonna ühistes toimetustes ja töödes.

(2) Riik ja kohalikud omavalitsused loovad laste tööks vajalikud tingimused. Sotsiaaltalitus jälgib lapse töötamise vastavust töö ohutuse ja tervise kaitse nõuetele ning käesoleva seaduse põhimõtetele.

§ 22. Lapse koolikohustus

Lapsel on koolikohustus vastavalt Eesti Vabariigi haridusseadusele.

§ 23. Lapse kohustus hoida oma tervist

Iga laps peab hoidma oma tervist ja seda mitte rikkuma, et olla kord ise täisväärtuslik elujätkaja.

§ 23¹. Alaealise liikumisvabaduse piirang

(1) Laps on kohustatud järgima avalikku korda.

(2) Alla 16-aastaselt alaealisel on keelatud viibida ilma täiskasvanud saatjata avalikes kohtades kella 23.00-6.00. Ajavahemikus 01.06-31.08 on alaealisel keelatud viibida ilma täiskasvanud saatjata avalikes kohtades kella 24.00-5.00.

(3) Kohalikul omavalitsusel on õigus käesolevas paragrahvis sätestatud õist liikumiskiirangut ajutiselt lühendada.

(4) Käesolevas paragrahvis sätestatud kohustuse mittejärgimise korral kohaldatakse haldusvastutust vastavalt haldusõiguserikkumiste seadustiku §-le 142.

[RT 1998, 17, 264- jõust. 08.03.1998]

IV. osa

LAPS JA PEREKOND

§ 24. Lastega perekondade toetamine

(1) Lapse arengu ja kasvu loomulikuks keskkonnaks on perekond. Lastega perekonnad peavad saama riiklikku kaitset ja toetust.

(2) Abi vajavate perekondade arvestust ja toetamist korraldab sotsiaaltalitus.

§ 25. Lapse tundmaõppimine

(1) Lapse vanemad või hooldajad on kohustatud õppima last tundma ja mõistma, et tema arengut asjatundlikult toetada. Neil on õigus saada selleks tasuta konsultatsiooni sotsiaaltalituselt.

(2) Riik ja kohalikud omavalitsused soodustavad eriliste võimete ja annetega laste arengut spetsiaalsete programmide ja toetustega.

§ 26. Üksikvanemaga perekond

Üksikvanemaga perekond on võrdselt täisperekonnaga kohustatud kasvatama last ja hoolitsema tema eest.

§ 27. Lapse eraldamine perekonnast

(1) Last ja vanemaid ei tohi üksteisest eraldada vastu nende tahtmist, välja arvatud juhul, kui lahutamine on lapse huvides või kui laps on hädaohus ja lahutamine vältimatu või kui seda nõuab seadus või jõustunud või viivitamatule täitmisele kuuluv kohtulahend.
[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

(2) Lapse ja vanemate eraldamisel tuleb ära kuulata lapse arvamus ja soovid ning lisada need eraldamise dokumentide juurde. Lapse arvamuse selgitab ja fikseerib sotsiaaltalitus.

(3) Lapse eraldamise põhjendatust jälgib sotsiaaltalitus.

§ 28. Suhtlemine lahus elavate vanematega

Lapsel, kes on lahutatud ühest või mõlemast vanemast, on õigus säilitada isiklikud suhted ja kontakt mõlema vanemaga ja lähedaste sugulastega, välja arvatud juhul, kui see kahjustab last.

§ 29. Õigus saada teavet puuduva vanema kohta

Lapsel on õigus saada teavet puuduva vanema kohta, kui see ei kahjusta lapse heaolu ja arengut või lapsendamissaladust.

§ 30. Suhtlemine eri riikides elavate vanematega

(1) Lapsel, kelle vanemad elavad eri riikides, on õigus isiklikele kontaktidele ja suhetele mõlema vanemaga.

(2) Lapsel või tema vanematel on õigus perekonna kokkusaamise eesmärgil vabalt lahkuda Eesti Vabariigist või Eesti Vabariiki sisse sõita vastavalt kehtestatud korrale.

V. osa LAPSE KOHTLEMINE JA KARISTAMINE

§ 31. Lapse kohtlemise üldpõhimõte

(1) Igat last tuleb alati kohelda nagu isiksust, tema omapära, iga ja sugu arvestavalt.

Lubamatu on lapse alavääristamine, hirmutamine või karistamine viisil, mis valmistab talle piina, tekitab talle kehalisi kahjustusi või ohustab kuidagi teisiti tema vaimset või kehalist tervist.

(2) Juhul kui täiskasvanu on last lubamatul viisil kohelnud, on sotsiaaltalitus pädev sekkuma konflikti lahendamisse ning vajadusel tegema esildise süüdi oleva isiku karistamiseks administratiiv- või kriminaalkorras.

(3) Vägivalla või halva kohtlemise tõttu kannatanud lapsele tuleb anda vajalikku abi.

(4) Nõustatakse ka vägivalda tarvitanud täiskasvanut, et vältida halva kohtlemise kordumist.

§ 32. Hädaohus olev laps

(1) Laps vajab viivitamata abi, kui

- 1) ta on tingimustes, mis ohustavad tema elu ja tervist;
- 2) laps ise oma käitumise või tegevusega ohustab oma tervist ja arengut.

(2) Hädaohus laps paigutatakse sotsiaaltalituse vastava töötaja otsuse alusel viivitamatult ohutusse tingimustesse ohu möödumiseni või hooldusküsimuste otsustamiseni, selleks tema vanemate või hooldajate nõusolekut küsimata.

§ 33. Kaitse seksuaalse kuritarvituse eest

(1) Laps peab olema kaitstud igasuguse seksuaalse ärakasutamise eest, sealhulgas on keelatud täiskasvanu poolt:

- 1) lapse ahvatlemine seksuaaltegevusse;
- 2) lapse kasutamine prostituudina;
- 3) lapse kasutamine pornograafilistel eesmärkidel.

[RT I 2007, 45, 320- jõust. 20.07.2007]

(2) Karistusregistri seaduse § 17 lõike 1 punkti 16 alusel on lapse seaduslikul esindajal õigus saada teavet teise isiku seksuaalkuritegudeskaristatuse kohta, kui tal on selleks lapse kaitsest lähtuv õigustatud huvi. Õigustatud huvi on olemas eelkõige juhul, kui laps viibib teise isiku järelevalve all seadusliku esindaja juuresolekuta.

[RT I 2007, 45, 320- jõust. 20.07.2007]

§ 34. Lapse karistamine

(1) Eksinud ja õiguserikkumise toime pannud laps vastutab oma tegude eest ise, kui kehtiv seadusandlus ei näe ette teisiti.

(2) Kuriteo toime pannud lapse karistamisel on kriminaalkaristus, eriti vabaduse kaotus äärmuslik abinõu, mida tuleb vältida.

(3) Kuriteo toime pannud laste suhtes kohaldatakse kõigepealt niisuguseid mõjustusvahendeid, nagu nõustamine, käendus, lepitamine, hooldus ning õiguserikkumisi ärahoidvad õppeprogrammid.

§ 35. Spetsialistide arvamus õiguserikkujate karistamisel või lapse saatuse otsustamisel

(1) Enne kui eraldada laps vanematest, piirata tema vabadust või arutada tema kuritegu kohtus, tuleb küsida pedagoogi või psühholoogi ja arsti arvamust lapse seisundi kohta ning soovitusi parima lahenduse leidmiseks ja otstarbekamate mõjustusvahendite kohaldamiseks.

(2) Spetsialistide arvamus on vajalik igas alaealise kohtuasjas ning sotsiaaltalitus jälgib selle nõude täitmist.

§ 36. Lapse vabaduse piiramine

(1) Lapse kinnipidamisest või tema vabaduse piiramisest tuleb viivitamata teatada tema vanematele, eestkostjale või hooldajale ning sotsiaaltalitusele.

(2) Lapse vabaduse piiramisel, sealhulgas ka erandkorras vabaduskaotuslikul karistamisel ei tohi teda ilma jätta eakohastest elu- ja arengutingimustest.

§ 37. Kinnipeetava lapse kohtlemine

(1) Piiratud vabadusega või kinnipeetavat last tuleb kohelda lapseväärselt, tema väarikust kahjustamata.

(2) Kinnipeetavale lapsele peab olema tagatud vaba kokkusaamine vanemate, lähedaste, eestkostja või hooldajaga, täisväärtuslik toit ning nõuetekohane arsti- ja hingeabi.

(3) Kinnipeetavat last hoitakse täiskasvanud kinnipeetavatest eraldi.

(4) Iga kinnipidamiselt vabanev laps peab saama vanematelt, lähedastelt, eestkostjalt või hooldajalt ning sotsiaaltalituselt tuge ja abi elu korraldamisel.

§ 38. Kinnipeetava või piiratud vabadusega lapse elutingimuste kontrollimine

Sotsiaaltalituse esindajad võivad kontrollida kinnipidamisel olevate, piiratud vabadusega või eriõppeasutustes olevate laste elutingimusi ning vajadusel teha ettekirjutusi.

VI. osa

LAPS JA HARIDUS

§ 39. Lapse õigus haridusele

Igal lapsel on õigus haridusele, mis arendab välja lapse vaimsed ja kehalised eeldused ning kujundab tervikliku isiksuse, sealhulgas:

- 1) kasvatab lugupidamist vanemate, kaasinimeste, iseenda ja kõige elava vastu;
- 2) õpetab austama emakeelt, eesti rahvuskultuuri ning teisi keeli ja kultuure;
- 3) valmistab ette iseseisvaks eluks vabas ühiskonnas sallivuse, võrdõiguslikkuse ja inimõiguste austamise vaimus;
- 4) õpetab hoidma loodust, elukeskkonda ja oma tervist.

§ 40. Õppimise vabadus

- (1) Õpetamine ei või olla seotud kehalise või vaimse vägivallaga.
- (2) Õpetamine ei või olla ideoloogiliselt ühekülgne ega õhutada vaenu ja vägivalda.

§ 41. Õpetamise põhimõtted

Õpetamine peab olema isiksusekeskne, lähtuma sugupoolte erinevusest ning rajanema õpilaste edusammude tunnustamisel.

§ 42. Erivajadustega laste õpetajate ja kasvatajate ettevalmistus

Erivajadustega laste õpetajad ja kasvatajad peavad vastama seadusega või seaduse alusel kehtestatud nõuetele ning olema selleks tööks sobivad.

[RT I 2004, 27, 180- jõust. 01.05.2004]

§ 43. Lapse töölelubamine

- (1) Põhihariduse omandanud laps, kes ei soovi või ei ole võimeline jätkama õpinguid, saab tööle asuda vastavalt seadusele.
- (2) [Kehtetu – RT I 2009, 11, 67- jõust. 01.05.2009]

§ 44. Laste töö korraldamine

- (1) Koolid on kohustatud informeerima sotsiaaltalitust kõigist lastest, kellel katkeb põhihariduse omandamine.
- (2) [Kehtetu – RT I 2009, 11, 67- jõust. 01.05.2009]
- (3) Sotsiaaltalitus on kohustatud abistama mittetöötavaid ja mitteõppivaid lapsi nende õppimise ja töötamise korraldamisel.

VII. osa

LAPS JA ELUKESKKOND

§ 45. Õigus puhtale elukeskkonnale

- (1) Tulevastel põlvkondadel on õigus puhtale elukeskkonnale.
- (2) Kõik inimesed ja institutsioonid on kohustatud oma tegevuses vältima elukeskkonna kahjustamist, et mitte rikkuda sündinud ja veel sündimata laste õigust täisväärtuslikule elule, tervisele ja arengule.

§ 46. Laste elukeskkonna hoidmine

- (1) Laste huve puudutavate projektide väljatöötamisest, hindamisest ja heakskiitmisest peavad osa võtma sotsiaaltalituse esindajad.
- (2) Elukeskkonda halvendada võivate või tervisele ja arengule ilmselt ohtlike projektide puhul on sotsiaaltalitusel õigus tõstatada nende peatamise küsimus.
- (3) Lastele mõeldud ruumid, hooned ja rajatised olgu lastele sobivad ja tervislikud, nende projekteerimisel, ehitamisel ja sisustamisel tuleb lähtuda laste eripärasest, huvidest, tervisest ja vajadustest ning nende rajamine tuleb kooskõlastada sotsiaaltalitusega.
- (4) Keskkonnaelemendid, mis kahjustavad laste tervist ja arengut, tuleb muuta ohutuks.

(5) Ühiskondlikud hooned, tänavad ja transpordivahendid peavad olema kohandatud liikumiseks lapsevankri ja -käruga ning teiste liikumise abivahenditega.

§ 47. Lapse toit

(1) Riigi ja kohalike omavalitsuste poolt tagatakse väikelastele tervislik joogivesi ja Sotsiaalministeeriumi poolt soovitatud tervisliku toidu minimaalsortiment.

(2) Kõigile laste toiduainepakenditele tuleb kirjutada toidu täpne koostis ja kalorsus ning võimalikud vastunäidustused.

(3) Lapsel peab olema võimalus eridieediks.

§ 48. Lubamatus õhutada vägivalda

(1) Eesti Vabariigis on keelatud toota ja müüa mänguasju, mis imiteerivad inimeste ja teiste elusolendite hävitamise vahendeid. Erandiks võivad olla spordi- ja osavusmänguvahendid, kui neid kasutatakse eesmärgipäraselt.

(2) On keelatud lastele toota ja demonstreerida trükiseid, filme, heli- ja videosalvestusi ning esemeid, mis õhutavad julmust ja vägivalda.

(3) Käesoleva seaduse § 47 2. lõikes, § 48 1. ja 2. lõikes ning § 50 1. lõikes sätestatud nõuetest kinnipidamise üle teostavad järelevalvet vastavalt seadusele Tarbijakaitseameti ametiisikud ja politseiprefektuur ning valla- ja linnavolikogu poolt volitatud sotsiaaltalituse ametiisikud.

[RT I 2006, 21, 162- jõust. 01.06.2006]

§ 49. Laps ja meelemürgid

Lapsi tuleb igati kaitsta narkootiliste, toksiliste ja psühhotroopsete ainete tarvitamise eest ning vältida laste ärakasutamist niisuguste ainete tootmisel ja nendega äritsemisel.

§ 50. Laps ja nilbus

(1) Eestis ei ole lubatud lastele toota ega nende hulgas levitada nilbeid (pornograafilisi) esemeid, trükiseid, filme.

(2) Keelatud on laste ärakasutamine nilbuste tootmisel ja levitamisel.

§ 51. Lapse sotsiaaltagatised

Lapsel on õigus sotsiaaltagatistele, mis reguleeritakse Eesti Vabariigi sellekohaste õigusaktidega.

VIII. osa PUUDEGA LAPS

§ 52. Puudega lapse õigus aktiivsele elule ja terve lapsega võrdsetele võimalustele

(1) Kehalise või vaimse puudega lapsel on õigus elutingimustele, mis soodustavad väärikuse kujunemist, enesekindluse teket ja arengut.

(2) Puudega lapsel peavad olema terve lapsega samaväärsed võimalused hariduseks, arenemiseks ja eneseteostuseks.

§ 53. Hoolitsus puudega lapse eest

(1) Puudega lapsel on õigus erilisele hoolitsusele lähtuvalt tema spetsiifilistest vajadustest. Temale ja tema hooldajale peab olema kättesaadav igakülgne sotsiaal-, arsti- ja hingeabi.

(2) Puudega lapse õpetamise ja elamise täpsem kord ja tingimused reguleeritakse vastavate koolide ja kasvatusasutuste põhimääruste ja muude normatiivaktidega kooskõlas käesoleva seaduse põhimõtetega.

§ 54. Puudega lapse vajaduste rahuldamine

(1) Ühiskondlikud hooned, tänavad ja sõidukid, mida kasutavad puudega lapsed, peavad olema kohandatud liikumiseks ratastooli, karkude ja muude abivahenditega.

(2) Lastele kasutamiseks mõeldud hoonetes peavad olema eriruumid puudega lapse sanitaarvajaduste rahuldamiseks.

§ 55. Puudega lapsele tehtavad kulutused

(1) Puudega lapse vanematel on õigus tasulisele lapsehooldamisele kodus juhul, kui laps puudest tingitult ei saa või ei või käia lasteasutuses.

(2) Puudega lapse kodus hooldamiseks ja õpetamiseks saavad vanemad või hooldajad lapse jaoks riigilt toetust vastavalt kehtivatele seadustele.

§ 56. Puudega lapse lapsendamine

Puudega last võib lapsendada üldises korras, kusjuures sotsiaaltalitusel tuleb lapsendajatele eelnevalt põhjalikult selgitada puude iseloomu ja tagajärgi ning hooldamise eripära.

§ 57. Puudega õiguserikkujad

Puudega noored õigusrikkujad paigutatakse eraldi selleks otstarbeks sisustatud ravi- või kasvatusasutusse.

IX. osa LAPSE ABISTAMINE

§ 58. Abistamise eesmärk

Lapse abistamise, sealhulgas ka eestkoste ja hoolduse eesmärk on tagada lapse turvatunne, areng ja heaolu tema vajadusi ja soove silmas pidades ning toetada tema iseseisvuspüüet.

§ 59. Abi vajavast lapsest teatamine

(1) Juhul kui saab teatavaks kaitset ja abi vajava lapse olemasolu, on iga inimese kohus sellest viivitamatult teatada sotsiaaltalitusele, politseile või mõnele teisele abiandvale organile.

(2) Sotsiaaltalitusel on õigus ja kohustus tegutseda kohe, sõltumata kaitset vajava lapse piirkondlikust või muust kuuluvusest.

§ 60. Abistatava lapse kohtlemine

Abistatavat last ei tohi alandada, rõhutada tema abitust või sõltuvust ega muul viisil solvavalt kohelda.

§ 61. Tugiperekond või -isik

(1) Sotsiaaltalitus võib last aidata talle sobiva tugiperekonna või -isiku leidmisega, kes vabatahtlikkuse alusel püüab lahendada lapse probleeme, abistab ja toetab teda.

(2) Tugiperekonna määramisel arvestatakse lapse soove ja tugiperekonna või -isiku sobivust.

(3) Sotsiaaltalitus sõlmib tugiperekonna või -isikuga lepingu.

§ 62. Turvakodu (varjupaik)

(1) Ajutist abi ja tuge ning kaitset pakub lapsele turvakodu (varjupaik), mille tegevust reguleerib vastav põhimäärus.

(2) Turvakodu (varjupaiga) juhtkond on kohustatud informeerima turvakodusse (varjupaika) varjule tulnud lapsest tema elukohajärgset sotsiaaltalitust ja politseid.

§ 63. Eestkoste ja hoolduse korraldamine

(1) Lapse abistamisel eestkoste ja hoolduse vormis on eestkoste- ja hooldusorganiks kohaliku omavalitsuse sotsiaaltalitus.

(2) Lapse eestkoste ja hoolduse korraldamise õiguslikuks aluseks on perekonnaseadus ning eestkoste- ja hooldusorgani põhimäärus.

(3) Lapse eestkostjaks ja hooldajaks võib peale üksikisiku ja avaliku lasteasutuse olla veel tugiperekond, erahooldusasutus või mõni muu sotsiaaltalituse poolt heakskiidetud asutus.

(4) Lapse abistamise, eestkoste ja hoolduse kord peredes või erahooldusasutustes sätestatakse lisaks vastavatele seadustele ka põhimäärustega.

(5) Määratud eestkoste ja hoolduse üle teostab järelevalvet sotsiaaltalitus.

§ 64. Kontakt vanematega

(1) Abistataval lapsel on õigus kontaktile vanemate ja lähedaste sugulastega, välja arvatud juhul, kui see

- 1) on ohtlik lapse tervisele ja arengule;
- 2) seab ohtu hooldajate või hooldusasutustes teiste laste või personali turvalisuse.

(2) Sotsiaaltalitus ja hooldusasutus soodustavad igati lapse ja tema vanemate ning lähedaste sugulaste kontakti teket ja kestmist, kuid neil on õigus seda ka piirata käesoleva paragrahvi 1.lõikes toodud põhjustel.

(3) Sotsiaaltalitus võib käesoleva paragrahvi 1. lõikes toodud põhjustel jätta lapse asukoha tema vanematele või lähedastele sugulastele teada andmata.

§ 65. Järelhooldus

(1) Pärast hoolduse lõppu rakendab sotsiaaltalitus noore suhtes järelhooldust, et teda abistada ja eluprobleemide lahendamisel nõu anda.

(2) Järelhooldust tuleb rakendada kõigi kinnipidamiselt või erihooldusest vabanenud laste suhtes.

§ 66. Lapsendamine

(1) Lapsendamine toimub perekonnaseaduses ettenähtud korras kooskõlas käesoleva seaduse põhimõtetega.

(2) Lapsendamine teise riiki toimub eelkõige juhul, kui lapse eest ei ole võimalik vajalikul määral hoolitseda Eesti Vabariigis.

§ 67. Põgenik

(1) Juhul kui laps on rahvusvahelise või siseriikliku õiguse kohaselt põgenik, peab ta saama kaitset ja abi, sõltumata sellest, kas tema vanemad või teised isikud on temaga kaasas või mitte.

(2) Sotsiaaltalitus peab asuma vanemaid või teisi perekonnaliikmeid otsima ning selgitama lapse tagasipöördumise võimalusi.

(3) Juhul kui lapse vanemaid ei leita, tuleb lapsele kohaldada samasugust kaitset nagu igale teisele lapsele, kes on ajutiselt või alaliselt jäänud ilma perekondlikust hoolitsusest.

X. osa

LASTEKAITSE SEADUSE RAKENDAMINE

§ 68. Lastekaitse seaduse rakendamise üksikasjade reguleerimine

Käesoleva seaduse rakendamise üksikasjad reguleerib Eesti Vabariigi Valitsus.

§ 69. Lastekaitse seaduse rakendamisel tekkivate vaidluste lahendamine

Käesoleva seaduse rakendamisel tekkivad vaidlused lahendab see sotsiaaltalitus, kelle territooriumil vaidlus tekkis, või vajaduse korral maakohus.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

§ 70. Käesoleva seaduse järelevalve

Järelevalvet käesoleva seaduse täitmise üle teostab Eesti Vabariigi Valitsus.

§ 71. Käesoleva seaduse jõustumine

Käesolev seadus jõustub 1993. aasta 1. jaanuarist.